

prof. zw. Jerzy Kaszuba
Dziedzina, sztuki muzyczne
Dyscyplina artystyczna, instrumentalistyka

Akademia Muzyczna imienia Feliksa Nowowiejskiego
ul. Słowackiego 7, 85 – 008 Bydgoszcz
Telefon komórkowy: [redacted]
Bydgoszcz, dnia 15.05.2018 r.

Recenzja dotycząca pracy doktorskiej mgra Grzegorza Palusa
Działalność artystyczna Mogensa Ellegaarda jako czynnik determinujący rozwój
literatury akordeonowej XX wieku. Zagadnienia interpretacyjno-wykonawcze
w utworach Vagna Holmboe, Torbjörna Lundquista, Arne Nordheima,
Pera Norgärda oraz Ole Schmidta

Zleceniodawca recenzji

Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie, Rada Wydziału Instrumentalnego, pismo z dnia 5.03.2018 roku, w oparciu o Ustawę o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14.03.2003 roku tekst jednolity – Art. 18 ust. 1 i 2 (Dz. U. Z 2017 r. poz. 1789 z późniejszymi zmianami).

Dotyczy

Uchwały Rady Wydziału Instrumentalnego z dnia 26.02.2018 r. w sprawie:
wyznaczenia recenzenta pracy doktorskiej mgra Grzegorza Palusa

Podstawowe dane o Kandydacie

Pan mgr Grzegorz Tomasz Palus urodził się [redacted] 7 roku w Krakowie. W dniu 1.07.2011 r. uzyskał dyplom magistra sztuki na kierunku instrumentalistyka /specjalność gra na akordeonie/ z wynikiem bardzo dobry z wyróżnieniem w Akademii Muzycznej w Krakowie /klasa ad J. Patera/. W latach 2009 – 2012 Kandydat studiował także w Royal Danish Academy of Music w Kopenhadze w klasie akordeonu prof. Geira Draugsvolla uzyskując tytuł Master of Music. W latach 2012 – 2016 odbywał kształcenie w ramach studiów solistycznych w Hochschule für Musik w Detmold /klasa prof. Grzegorza Stopy/ kończąc je z oceną bardzo dobry. Swoje doświadczenia wzbogacał na kursach mistrzowskich pracując pod kierunkiem Inaki Alberdi, Raimondasa Sviackiewiciusa, Claudio Jacomucciego oraz Imgard M. Tuthek (pisownia nazwisk na podstawie życiorysu artystycznego Kandydata).

Informacja o dorobku artystycznym i pedagogicznym

Kandydat z powodzeniem uczestniczył w wielu ważnych krajowych i międzynarodowych konkursach akordeonowych uzyskując czołowe lokaty /Polska, Słowacja, Chorwacja, Hiszpania, Niemcy/ na przykład:

I miejsce oraz Grand Prix V Międzynarodowego Konkursu Akordeonowego w Popradzie (2007, Słowacja),
I miejsce w 37. Międzynarodowym Konkursie Akordeonowym w Puli (2012, Chorwacja),
Nagroda specjalna w XVIII Międzynarodowym Konkursie Akordeonowym „Arrasate Hiria” (Hiszpania),
II miejsce w 42 Międzynarodowym Konkursie Akordeonowym w Klingenthal (2005, Niemcy),
I miejsce na VI Międzynarodowych Sanockich Spotkaniach Akordeonowych (2004),
III miejsce w X Ogólnopolskim Konkursie Akordeonowym w Szczecinie (2009),
III miejsce w XI Ogólnopolskim Konkursie Akordeonowym w Przemyślu (2013),
III miejsce oraz nagroda specjalna w III Międzynarodowym Konkursie Akordeonowym im. A. Krzanowskiego w Czechowicach-Dziedzicach (2010),
Wyróżnienie specjalne w XI Międzynarodowym Konkursie Współczesnej Muzyki Kameralnej w Krakowie (2007),
II miejsce na XVI Międzynarodowym Festiwalu Muzyki Akordeonowej w Przemyślu (2006).

Kandydat prowadzi aktywną działalność koncertową w Polsce i za granicą /Austria, Dania, Litwa, Niemcy, Słowacja, Włochy, Ukraina, USA/ zarówno jako solista jak i kameralista.

Ważniejsze koncerty wskazane przez Kandydata realizowane były m. in.:

- w Konsulacie Generalnym Republiki Polskiej w Nowym Jorku (2009),
- Colby-Sawyer College w New London (2009),
- Chicago's Jesuits Millenium Center (2009),
- St. Hedwigs-Kathedrale w Berlinie (2009),
- Kastelskirken w Kopenhadze (2010),
- Międzynarodowym Festiwalu Akordeonowym w Wilnie, Akademii Muzycznej we Lwowie (2015),
- Związku Ukraińskich Kompozytorów w Kijowie (2015),
- na 7. Europejskim Festiwalu im. Jana Kiepury w Krynicy (2009),
- Europejskim Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego w Lusławicach (2014),
- festiwalu filmowym Ludzie kina w Nowym Sączu (2011),
- Festiwalu Cracovia Sacra (2009, 2010),
- XX Międzynarodowym Festiwalu Muzyki Organowej i Kameralnej w Leżajsku (2012),
- XXI Jesiennym Festiwalu Muzycznym Alkagran w Czechowicach-Dziedzicach (2012),
- Festiwalu Letnie Koncerty Organowe w Oświęcimiu,
- X Kaszubskich Warsztatach Akordeonowych w Wejherowie (2007)
- oraz na VIII Międzynarodowych Spotkaniach Akordeonowych Sanok (2008).

Od roku 2011 Grzegorz Palus tworzy wraz z żoną Aleną Budziňákovą duet Accosphere odnosząc sukcesy na konkursach i festiwalach m.in.:

I miejsce w 37. Międzynarodowym Konkursie Akordeonowym w Puli (2012, Chorwacja),

I miejsce w XVII Międzynarodowych Spotkaniach Akordeonowych w Sanoku (2012),
I miejsce na XVIII Mławskim Festiwalu Muzyki Akordeonowej (2012),
I miejsce w Ogólnopolskim Konkursie Akordeonowym w Chełmie (2011),
II miejsce w IV Ogólnopolskim Konkursie Akordeonowym im. A. Krzanowskiego w Czechowicach-Dziedzicach (2012),
III miejsce w XIV Międzynarodowych Konfrontacjach Akordeonowych w Gorlicach (2011),
Zespół prowadzi ożywioną działalność koncertową w kraju i za granicą występując w takich miejscach jak m.in.:
Konzerthaus Hochschule für Musik Detmold (Niemcy, 2013),
Stift Klosterneuburg (Austria 2013),
Filharmonia im. K. Szymanowskiego w Krakowie (2013),
Filharmonia im. H. Wieniawskiego w Lublinie (2012),
Instytut Polski w Wiedniu (2014),
Akademia Muzyczna we Lwowie (2015),
Związek Ukraińskich Kompozytorów w Kijowie (2015),
Bachfest 2013 Detmold (Niemcy),
Festiwal Wawel o Zmierzchu w Krakowie (2013),
Festiwal Errantia Musica w Polkowicach (2013),
Festiwal Lutosławski Kontrolowany w Radomiu (2013),
Festiwal dell'Arte 2013 w Wojanowie,
X Ogólnopolski Festiwal Promocyjny Sierpień Talentów w Katowicach,
VI Ogólnopolski Festiwal Akordeonowych Zespołów Kameralnych w Stalowej Woli (2013),
Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej i Kameralnej Zakopane 2013,
Festiwal „Day of Accordion and Bayan Music w Kijowie (2015),
Międzynarodowy Festiwal Muzyki Akordeonowej w Przemyślu (2014),
Festiwal Muzyka Zaklęta w Drewnie (2014),
Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej i Kameralnej w Pelplinie (2015),
XV Festiwal Muzyczny Muzyka w zabytkowych kościołach i wnętrzach Księstwa Nyskiego (2014),
„DrachtSaitenAkt – 8. Barendorfer Klassik-Fest (2014),
XXIII Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej i Kameralnej Leżajsk (2014),
Europejskie Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego w Lusławicach,
38. Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej i Kameralnej w Leżajsku (2015).

Na podkreślenie zasługują prawykonania dokonane przez Kandydata na krajowych i międzynarodowych festiwalach muzycznych obejmujące m. in. kompozycje Katarzyny Szwed, Jakuba Polaczyka, Bartłomieja Gliniaka, Piotra Sarneckiego, Jaspera Kocha, Sven Ingo Kocha, Kira Maidenberga-Todorova, Krzysztofa Pietrasa, Anny Sowy, Grzegorza Majki, Macieja Zimki.

Działalność Kandydata była wielokrotnie dostrzeżona i honorowana stypendiami ministra i wielu fundacji działających w sferze promowania polskiej kultury.

Kandydat od roku 2012 podjął pracę pedagogiczną w Szkole Muzycznej I stopnia w Domosławicach, a od roku 2016 jest asystentem na Wydziale Instrumentalnym Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie.

Ocena pracy doktorskiej

Przedstawiona praca doktorska pt. „Działalność artystyczna Mogensa Ellegaarda jako czynnik determinujący rozwój literatury akordeonowej XX wieku. Zagadnienia interpretacyjno-wykonawcze w utworach Vagna Holmboe, Torbjörna Lundquista, Arne Nordheima, Pera Norgärda oraz Ole Schmidta” składa się z dzieła artystycznego nagranych na płycie CD i jego opisu.

Płyta CD zawiera następujący materiał:

[01] Ole Schmidt – Toccata op. 24 (1960) 6:16

[02] Torbjörn Lundquist – Bewegungen na akordeon i kwartet smyczkowy (1966) 13:45

Per Norgård – Anatomic Safari (1967) 14:36

[03] I. Respiration 2:42

[04] II. Movements 2:50

[05] III. Clusters 1:49

[06] IV. Fluctuations 0:56

[07] V. Reaction 0:58

[08] VI. Percussion 1:28

[09] VII. Vertigo, Vertigo double 1:40

[10] VIII. Toccata („impatience”) 0:46

[11] IX. Fantasy Pietro’s Return 1:27

Torbjörn Lundquist – Ballad na duet akordeonowy (1968) 11:10

[12] I. Alla Ballat 3:42

[13] II. Aria 3:18

[14] III. Rondo 4:10

[15] Arne Nordheim – Dinosauros na akordeon i taśmę (1971) 9:32

Vagn Holmboe – Sonata op. 143a (1979) 9:12

[16] I. Allegro 2:26

[17] II. Adagio ma non troppo 3:13

[18] III. Presto 1:06

[19] IV. Allegro (Fuga) 2:27

Całkowity czas trwania: 64:31

Wykonawcy:

Grzegorz Palus: akordeon [1 – 19]

Kwartet smyczkowy: Airis Quartet [2]

w składzie: Aleksandra Czajor – I skrzypce, Grażyna Zubik – II skrzypce, Natalia Warzecha-Karkus – altówka, Julia Kotarba – wiolonczela

Duet akordeonowy: Duo Accosphere [12 – 14]

w składzie: Grzegorz Palus – I akordeon, Alena Budziňáková-Palus – II akordeon

Nagrania dokonano w sali koncertowej Europejskiego Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego w Lusławicach, w październiku 2017 roku. Realizacja nagrania i mastering – dr hab. Katarzyna Rakowiecka-Rojsza.

Kompozycje nagrane na płycie należą do klasycznego kanonu repertuarowego skandynawskiej literatury akordeonowej. Utwory te są powszechnie wykonywane na estradach świata, znane i cenione przez wykonawców, słuchaczy i pedagogów.

Popularność tego repertuaru niesie za sobą także pewne wzory interpretacyjne, których przestrzeganie może stanowić o trafności interpretacji. Tę trafność w przypadku kreacji p. Grzegorza Palusa należy dobitnie podkreślić. Wszystkie przedstawione przez Niego interpretacje są zgodne z moimi przemyśleniami i oczekiwaniami. Od mojego subiektywnego wzorca interpretacyjnego w niewielkim stopniu odbiega jedynie Toccata op. 24 O. Schmidta /w spisie treści i treści pracy brakuje numeru kompozycji/. Wykonawca proponuje wersję z nieco cięższą artykulacją części początkowej, postępując jednak ze staranną konsekwencją w tym zakresie w przebiegu całego utworu, co czyni tę kreację bardzo atrakcyjną brzmieniowo, niezależnie od moich przyzwyczajeń.

Wszystkie przedstawione na płycie kompozycje są wykonane w sposób perfekcyjny. Atrakcyjne brzmieniowo, precyzyjnie prezentowane w sposób pełen wirtuozerii sprawiają bardzo dobre wrażenie artystyczne. A przecież niektóre z nich należą do utworów szczególnie trudnych /Bewegungen Lundquista, Toccata Schmidta czy sonata Holmboe/, których wykonanie wymaga bardzo wysokich umiejętności gry. Te umiejętności operowania instrumentem, wrażliwość na rodzaj dźwięku, głęboką lirykę czy motoryczną energię wykonawca prezentuje w nagraniu w sposób mistrzowski. W moim indywidualnym odczuciu na szczególne uznanie zasługuje kreacja muzyki Pera Norgärda. To kompozycja niezwykle trudna wyrazowo, wieloczęściowa, o zróżnicowanym materiale muzycznym i skomplikowanym przebiegu. Pan Grzegorz Palus przedstawia ją w sposób zrozumiały emocjonalnie i bogaty artystycznie.

Na wysoką jakość całej płyty mają wpływ, oprócz p. Grzegorza Palusa, także współpracujący z Nim artyści, którzy swymi umiejętnościami godnie wsparli autora w jego interpretacjach utworów kameralnych Lundquista.

Materiał na płycie obejmuje blisko 65 minut muzyki. Ten obszerny repertuar wykonawca zaproponował słuchaczom w sposób niezwykle interesujący, czyniąc z płyty bardzo wysokiej jakości dzieło artystyczne.

Dołączony do nagrań rzetelny, wyczerpujący opis w pełni koresponduje z wysoką jakością płyty CD.

Opis składa się z dwóch zasadniczych nurtów. W pierwszym Kandydat przekazuje dane biograficzne o życiu i działalności Mogensa Ellegaarda i jego kontaktach z wybitnymi kompozytorami ówczesnego okresu. W drugim znajdujemy kompendium zagadnień interpretacyjnych związanych z nagraniem na płycie CD repertuarem. Kompendium to jest niezwykle szczegółowo opisanym doświadczeniem wykonawczym i z pewnością będzie bardzo pomocne wszystkim potencjalnym wykonawcom tego repertuaru. Poziom i jakość zawartych tu wskazówek, pomysłów, propozycji i analiz świadczy o ugruntowanych przemyśleniach i doświadczeniach Kandydata w zakresie omawianego repertuaru. Godną podkreślenia jest

szczegółowość zawartych tu propozycji i fachowość w podejściu do konkretnych zagadnień interpretacyjnych. Autor nie tylko opisuje swoje doświadczenia, ale także analizuje je i syntetyzuje we wnioski, które przybierają charakter uniwersalny. W ten sposób od szczegółu Kandydat przechodzi do formułowania propozycji mających wpływ na zagadnienia ogólne kultury wykonawczej gry na akordeonie, a Jego doświadczenie w tym zakresie zostaje zuniwersalizowane.

Wzmiankowany wcześniej pierwszy nurt zagadnień opisu /biografia Mogensa Ellegaarda i jego wpływ na rozwój twórczości akordeonowej/ ma wartość samą w sobie – także w oderwaniu od zagadnień interpretacyjno - wykonawczych. To zakres wiedzy podanej z dużą starannością, która jest bezcenna dla każdego muzyka interesującego się kulturą skandynawską. Szczegółowe opisy życia i twórczości kompozytorów, którzy znaleźli się w kręgu oddziaływania M. Ellegaarda są obrazem pewnego fenomenu kulturowego – świadectwa wpływu zaangażowanego, konsekwentnego w działaniu wykonawcy, na kształt dorobku twórczego całego pokolenia kompozytorów. W taki właśnie sposób Kandydat prowadzi ten nurt opisu – umieszczając w nim konkretne, szczegółowe informacje o poszczególnych twórcach, ale i syntetyzując ich wspólne dokonania jako swego rodzaju świadectwo pewnej epoki kulturowej. Jej podsumowaniem jest imponujący spis kompozycji z lat 1960 – 1993, zawarty w aneksie pracy.

Konkluzja

Stwierdzam, że praca doktorska Pana Grzegorza Palusa kompleksowo rozpatruje zagadnienia przedstawione w nagraniu na płycie CD i opisie i spełnia wymagania art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14.03.2003 roku.

Jana Chmura